

Н.В. Кукса

МУЗЕЙ ДИТИНИ В СУБОТОВІ ЯК ПРИКЛАД ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ МАРКА ГРУШЕВСЬКОГО

У Суботіві на Чигиринщині створено перший в Україні Музей дитини, в основу концепції якого покладено дослідження та практичне використання творчого доробку етнографа і фольклориста Марка Грушевського. Його етнографічна спадщина стала підґрунтям для вирішення експозиції музею, яка сформована за принципом періодизації дитячого віку. Відвідувач зможе потрапити у своєрідний світ селянської дитини. Передбачено широке використання інтерактивних методів музейної педагогіки, розрахованих на різні вікові категорії відвідувачів.

Ключові слова: український етнограф і фольклорист Марко Грушевський, збірки «Дитина у звичаях і віруваннях українського народу», «Дитячі забави та гри усяки», Музей дитини в Суботіві.

In the village Subotiv Chyhyryn created first in Ukraine Museum of the baby, which laid the foundation of the concept of research and practical application of creative works anthropologist and folklorist Mark Hrushevsky. His ethnographic heritage was the basis for a sustainable solution for the museum, which will be formed according to the principle of periodization of childhood. Visitors will be able to get into the kind of world peasant child. There are extensive use of interactive methods of museum pedagogy, designed for different age groups of visitors.

Key words: the Ukrainian ethnographer and specialist in folk-lore are easily Soiled Hrushevskiy, collections «Child in customs and beliefs of Ukrainian people», «Child of fun and game of different», Baby Museum in Subotiv.

Одним з головних джерел етнографічної науки є музейні зібрання, що чітко і послідовно зафіксували різнобічні аспекти матеріального і духовного життя народу. В результаті титанічних, по суті подвижницьких зусиль збирачів старожитностей, було врятовано від знищення і забуття неоціненні скарби українського народу. Однак, на превеликий жаль, до цього часу в Україні не створено жодного цілісного закладу, де б послідовно розглядалися основні риси інституту дитини як феномену суспільного життя населення [1, 2]. Першим дослідником, котрий зробив спробу не просто зафіксувати основні елементи сімейної обрядовості, а виявив глибинні витoki усталених народних традицій, їх трансформацію під впливом змін в укладі селянської родини, став Марко Федорович Грушевський – український етнограф і фольклорист. Матеріали, зібрані ним на Чигиринщині протягом 1898–1900 рр., були оформлені в двотомну працю «Дитина в звичаях і віруваннях українського народу» [2, 220], в збірку «Дитячі забавки та гри усякі» [3].

З огляду на актуальність вказаної теми на сучасному етапі національно-культурного відродження України, який пов'язаний із державотворенням, відновленням духовності та національної культури постає нагальна необхідність у створенні такої музейної фундації саме на Чигиринщині, в селі Суботіві, перебування в якому стало найбільш результативним періодом збиральницько-дослідницької діяльності Марка Грушевського [4, 387–394].

Дослідження та практичне використання його творчого спадку становить основу концепції музею. Основною метою музею є актуалізація уваги суспільства до феномену дитини, втілення основних постулатів етнопедагогіки у формуванні особистості незалежної держави; збереження, накопичення і популяризація позитивного досвіду попередніх поколінь. Перед відвідувачами постане самобутній світ української дитини кінця XIX – першої чверті XX ст. від народження до парубоцтва і дівочтва у всій широті його проявів, розкриється вплив суспільного середовища на формування майбутньої особистості.

На сьогодні розроблено накову концепцію та структуру майбутнього музею. Складено тематико-експозиційний план. Проводиться робота з виготовлення реконструкцій іграшок і забавлянок за описами Марка Грушевського. Проте у зв'язку з недостатнім фінансуванням обаштування експозиції поки що неможливе.

Етнографічна спадщина Марка Федоровича стала підґрунтям для вирішення експозиції музею, яка буде сформована за принципом періодизації дитячого віку. Відвідувач зможе потрапити у своєрідний світ селянської дитини. Передбачено широке використання інтерактивних методів музейної педагогіки, розрахованих на різні вікові категорії відвідувачів [5, 135–139]. Музей дитини стане органічним продовженням розбудови етнографічного комплексу на місці садиби Хмельницьких у Суботіві, де збереглися дві автентичні будівлі кінця XVIII – початку XIX ст.

У такому контексті особливо актуальною видається думка Михайла Грушевського про те, що «...існують такі сфери, де всяке гайнування часу, відкладання на пізніше, збирання, дослідження та консервування форм старого життя, безсумнівно, є непростимою провинкою перед майбутніми поколіннями, і вона всім тягарем своєї відповідальності лягає на державні установи, оскільки вони в своїх руках концентрують всяку культурну ініціативу, всі засоби і можливості дослідницької праці. Щоб все те було підняте і пущене в рух, потрібно, щоб у свідомість керуючих державними органами увійшло переконання, що мова йде про справу державного значення: про один з культурних обов'язків перед своєю суспільністю, нинішньою і майбутньою, від яких держава не може ухилитись» [6].

1. Кукса Н. Концепція Музею дитини в Суботіві / Н. Кукса // Науковий архів НКЗ «Чигирин», 2002.

2. Грушевський М. «Дитина в звичаях і віруваннях українського народу»: матеріали з полудневої Київщини / зібрав Мр. Г., обробив др. Зенон Кузеля // Матеріали до українсько-руської етнології. – Львів, 1906. – Т. VIII. – 220 с.

3. М. Г. «Дитячі забавки та гри усякі» / зібрани по Чигиринщині Київской губернии / М. Г. // Киевская старина. – 1904. – Т. LXXXVI. – Лип.–серп.

4. Кукса Н. Марко Федорович Грушевський / Н. Кукса // Черкащина в контексті історії України. – Черкаси, 2004.

5. Кукса Н. Гери та розваги населення Чигиринщини зимового циклу: погляд крізь століття (за Марком Грушевським) / Н. Кукса // Переяславіка: Наукові записки Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»: зб. наук. статей. – Вип. 6 (8). – 2012.

6. Грушевський М. Береження і дослідження побутового і фольклорного матеріалу як відповідальне державне завдання / М. Грушевський. – К., 1924.